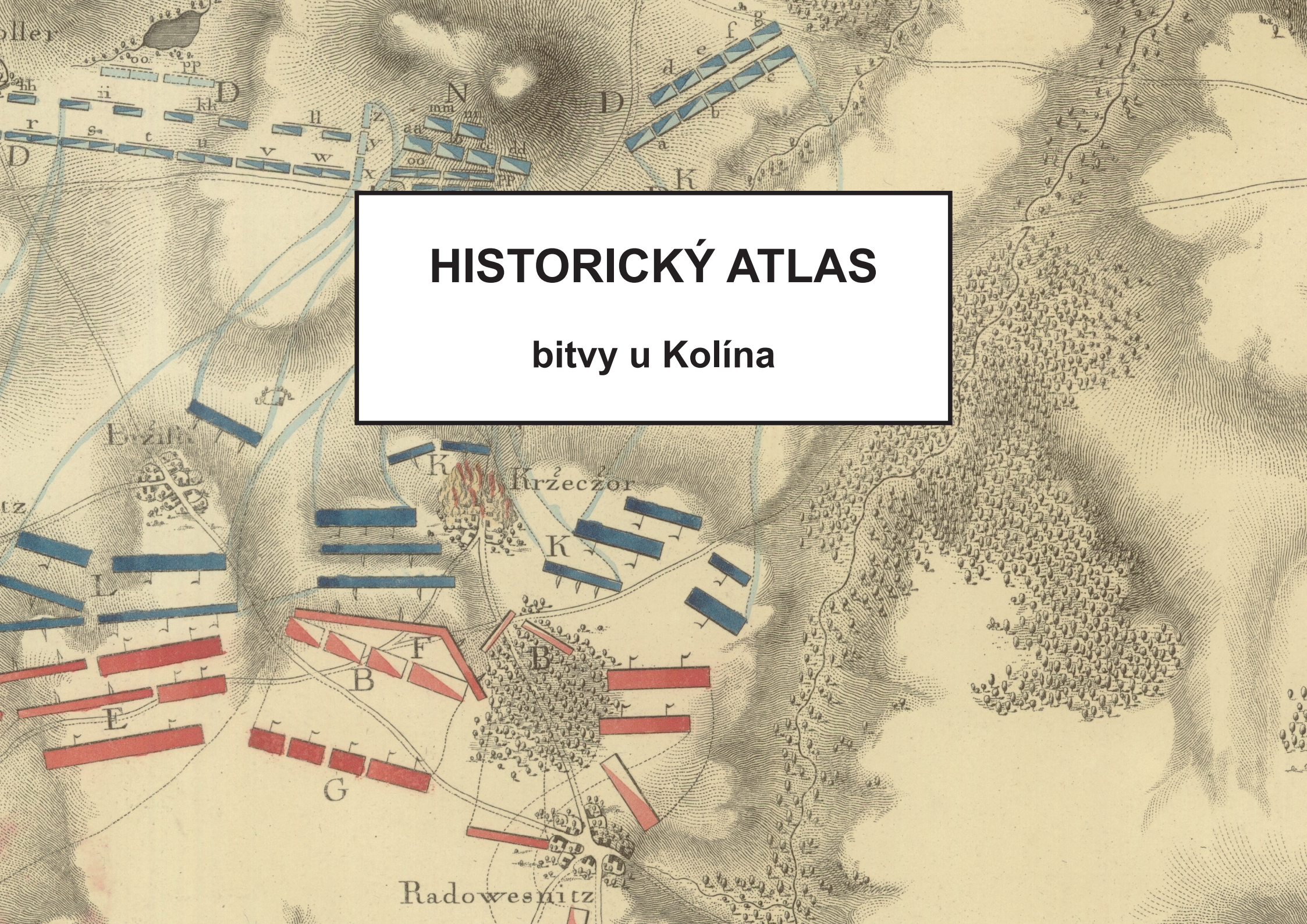

HISTORICKÝ ATLAS

bitvy u Kolína

HISTORICKÝ ATLAS

bitvy u Kolína

Miroslav Hruběš

OBSAH

ÚVOD.....	3
STÁTY EVROPY NAPOČÁTKU KONFLIKTU V ROCE 1756.....	4
PRUSKÉ TAŽENÍ V ČECHÁCH.....	6
PRŮBĚH BITVY MEZI RÁNEM A DOPOLEDNEM.....	8
PRŮBĚH BITVY MEZI PŮL DRUHOU A TŘETÍ HODINOU.....	10
PRŮBĚH BITVY MEZI TŘETÍ A ČTVRTOU HODINOU.....	12
PRŮBĚH BITVY MEZI ČTVRTOU A PŮL ŠESTOU HODINOU.....	14
PRŮBĚH BITVY MEZI PŮL ŠESTOU A SEDMOU HODINOU.....	16
PRŮBĚH BITVY PO SEDMÉ HODINĚ.....	18
DŮSLEDKY BITVY.....	20
DALŠÍ VÝVOJ SEDMILETÉ VÁLKY.....	22
BOJIŠTĚ DNES.....	24
VYSVĚTLIVKY A POZNÁMKY.....	26
POUŽITÉ ZDROJE.....	27

ÚVOD

Kolíne, Kolíne!

Lidová píseň

<i>Kolíne, Kolíne! na pěkněj rovině: nejeden synáček u tebe zahyne.</i>	<i>Kolíne , Kolíne! nejsi hoden státi: nejedna matička synáčka tam ztratí.</i>	<i>Matička synáčka, sestřička bratříčka nejedna panenka svého milovníčka.</i>
---	--	---

Bitva u Kolína se odehrála 18. června 1757 mezi Pruskem a Rakouskem a byla jedním z nejvýznamnějších střetnutí Sedmileté války. Tato válka probíhala mezi lety 1756 a 1763 a byla jeden z prvních globálních konfliktů a je často označována za „nultou“ světovou válku. Na středoevropském bojišti způsobila bitva u Kolína velký zvrat. Znamenala totiž konec pruských nadějí na bleskovou válku s Rakouskem a další léta konfliktu mezi těmito dvěma státy se nesla ve znamení nekonečného utrpení bez jasného vítěze. Bitvu u Kolína lze tak ve významnosti přirovnat např. k první bitvě na Marň, která zastavila německý postup v první světové válce a odstartovala zákopovou válku.

Přesto je zejména v českém prostředí tato bitva velmi opomíjena a samotná sedmiletá válka bývá interpretována pouze jako jedna z válek o oblast Slezska mezi Pruskem a Rakouskem, ačkoliv se v ní také rozhodovalo o tom, zda největší světovou velmocí do budoucna bude Francie či Velká Británie. Proto vznikla myšlenka zlepšit povědomí o bitvě formou tohoto historického atlasu, který je určen široké veřejnosti. Čtenáři prostřednictvím chronologicky seřazených map představí klíčové momenty bitvy spolu s jejími příčinami a důsledky.

STÁTY EVROPY NA POČÁTKU KONFLIKTU V ROCE 1756

„Císařovna se bezhlavě vrhla do náruče Francie. To je jen a jen Kounicovo dílo.“

- zpráva do Londýna od britsko-pruského vyslance George Keitha, květen 1756

Sedmiletou válku můžeme velmi zjednodušeně rozdělit na „zámořskou“ a „evropskou“, resp. „středoevropskou“. V prvním případě šlo o vyústění dlouhodobého soupeření Francie a Velké Británie o velmocenské postavení na moři a v mimoevropských koloniích. Evropa se mezitím vzpamatovávala z válek o rakouské dědictví. V nich císařovna Marie Terezie uhájila své dědičné nároky, ale musela se vzdát některých území, např. Slezska a Kladska, ve prospěch Pruska.

Císařovna a královna česká Marie Terezie

Císařovna se s tím odmítala smířit a její dvorský a státní kancléř Václav Antonín z Kounic-Rietbergu tajně zahájil jednání s Francií. Ve výsledku tím došlo k tzv. „diplomatické revoluci“, neboť skončilo dlouholeté soupeření Francie a Rakouska a ukončilo spojení Pruska a Francie.

Prusko přestalo být spojencem Francie a přidalo se na stranu Velké Británie. Obě země si tak kryly záda, neboť britský král Jiří II. byl zároveň i Hannoverským kurfiřtem. Francie si dala v Evropě za cíl toto kurfiřtství ovládnout, aby ho pak následně mohla použít v případném diplomatickém jednání s Brity.

Do války se dále zapojilo Rusko, jehož carevně Alžbětě Petrovně bylo posilující Prusko trnem v oku a Švédsko, které chtělo na úkor Pruska rozšířit své panství v Pomořansku, byť nakonec nepředstavovalo větší hrozbu a po válce z něj byla už jen druhořadá mocnost.

hrabě Václav Antonín z Kounic-Rietbergu

PRUSKÉ TAŽENÍ V ČECHÁCH

„Karlovarský vzduch již není pro Prusy zdravý.“

- Fridrich II. v dopise maršálu Jamesi Keithovi, červen 1756

Pruský král Fridrich II. Veliký považoval válku za nevyhnutelnou, neboť byl obklíčen ze všech stran. V červnu roku 1756 přes polního maršála Keitha poslal tajný rozkaz svým důstojníkům, aby se vrátili z dovolené v Karlových Varů. Nehodlal čekat, až se stane cílem útoku jako první, a rozhodl se pro překvapivý útok. Proto srpnu vpadnul se svou armádou do Saska a obsadil ho. Měl tak volnou cestu do Čech, kde plánoval přezimovat. Po překročení hranice se dne 1. října utkal s Rakušany v bitvě u Lovosic. Ačkoliv bitvu označil za své vítězství, byl mu znemožněn další postup a musel se stáhnout do Saska.

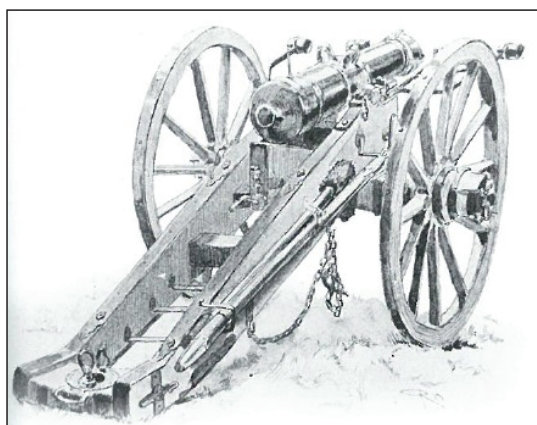
Na jaře roku 1757 vpadnul opět do Čech a rychle postupoval. Před Prahou svedl s Rakušany dne 6. května bitvu u Štěrbohol. Bitvu vyhrál a začal Prahu obléhat.

Pruský král Fridrich II. Veliký

Polní maršál hrabě Daun

Malý rakouský polní kanon třílberka

Císařovna povolala polního maršála Leopolda von Dauna, aby s rezervní armádou Prahu osvobodil. Fridrich II. proti němu nejprve vyslal generálporučíka Beverna, ale protože se obléhání Prahy protahovalo, rozhodnul se k Bevernovi u Kouřimi připojit a udržet Dauna ve východních Čechách. Daun ale se svojí armádou zaujal takřka nedobytnou pozici na kopcích a vrších za říčkou Bečvárkou. Fridrich se proto rozhodl vydat na sever k Plaňanům a Rakušany obejít. Maršál Daun spatřil večer 17. června přesun Prusů na sever a dal se také do pohybu. Narozdíl od Fridricha znal totiž perfektně terén, protože se zde zúčastnil vojenského cvičení. Dalšího dne ráno se linie táhla od Bečvářky přes Vinný vrch až k Přerovskému vrchu a uchoval si tak proti Prusům výhodnou pozici.

Dobová rytina obléhání Prahy

PRŮBĚH BITVY MEZI RÁNEM A DOPOLEDNEM

„Slunce pálilo, žíznilo jsme a neměli jsme ani kapku vody, již bychom zahnalý muka...”

- neznámý pruský voják popisující chvíle poledního odpočinku před bitvou u Kolína

Časně ráno 18. června 1757 vyrazily pruské oddíly z ležení u Vrbčan na Plaňany a vytlačily z nich rakouské lehké oddíly. Generál Zieten pak pokračoval v pronásledování rakouských husarů¹⁾ generála Nádasdyho po císařské silnici. Postup Prusů stěžovaly chorvatské²⁾ oddíly skryté v obilných polích u silnice a ostřelující nepřítel. Přibližně v půl jedenácté dosáhla pruská armáda hostince Nové Město. Fridrich II. vyhlásil odpočinek, trvající přibližně tři hodiny, a pro výhled vystoupal do horního patra hostince. Pověsil si, že dosud není obsazen vrch Křečhoř. V hlavě se mu začínal rodit plán útoku.

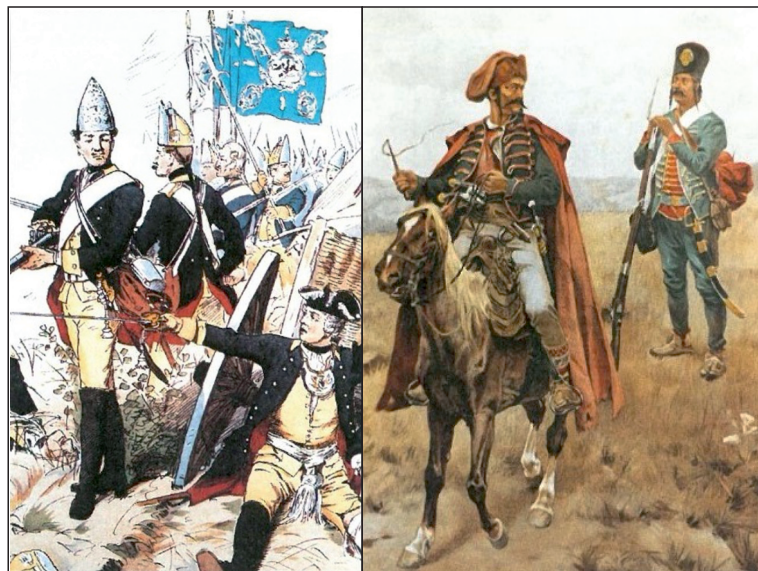
Pokud byl vydán rozkaz k bitvě, dominovala v 18. století tzv. lineární taktika. Vojsko se rozvinulo do dlouhé lineární formace, aby mohlo naplno využít své ruční palné zbraně.

PRUSKO				
vojáci pěchoty	jezdci	děla	obsluha děl	mužů celkem
~ 19 500	~ 14 000	90	~ 500	~ 34 000

Stav pruské armády před bitvou u Kolína

RAKOUSKO				
vojáci pěchoty	jezdci	děla	obsluha děl	mužů celkem
~ 34 000	~ 17 700	154	~ 1050	~ 52 750

Stav rakouské armády před bitvou u Kolína

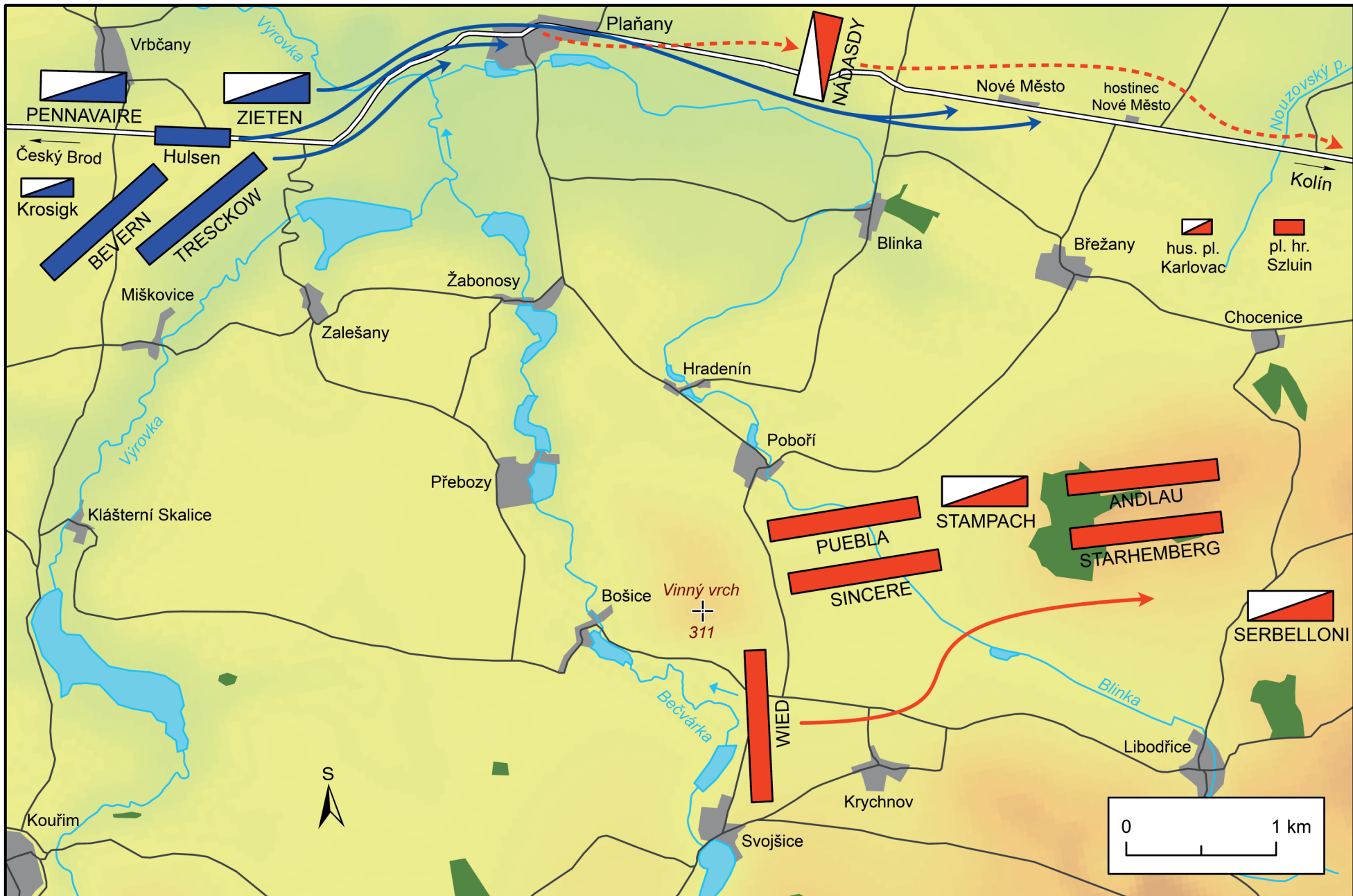
Pruský 35. pěší pluk prince Jindřicha Pruského

Rakouský husar na koni a hraničář pěšího pluku Szluin

Jezdectvo krylo linie na křídlech. Pěchota pochodovala do vzdálenosti 150-200 kroků od nepřítele, odkud zahájila palbu z hladkých křesadlových pušek. Střelba probíhala souvisle i při pohybu vpřed. Od vzdálenosti 60 kroků od nepřítele už obvykle probíhala bodáková zteč. Generálové měli v úmyslu proniknout slabými místy nepřítele nebo provést obchvat jeho křídla.

Fridrich tedy plánoval dobýt vesnici Křečhoř a za ní stejnojmenný vrch, prorazit nepřátelskou linii nebo donutit Rakušany k ústupu, zatlačit je k říčce Bečvárci a zničit je tam.

Mezitím maršál Daun vše sledoval z Vinního vrchu. V reakci na pruský postup nechal přesunout divizi podmaršálka hraběte Wieda od Bečvářky na Přerovský vrch.

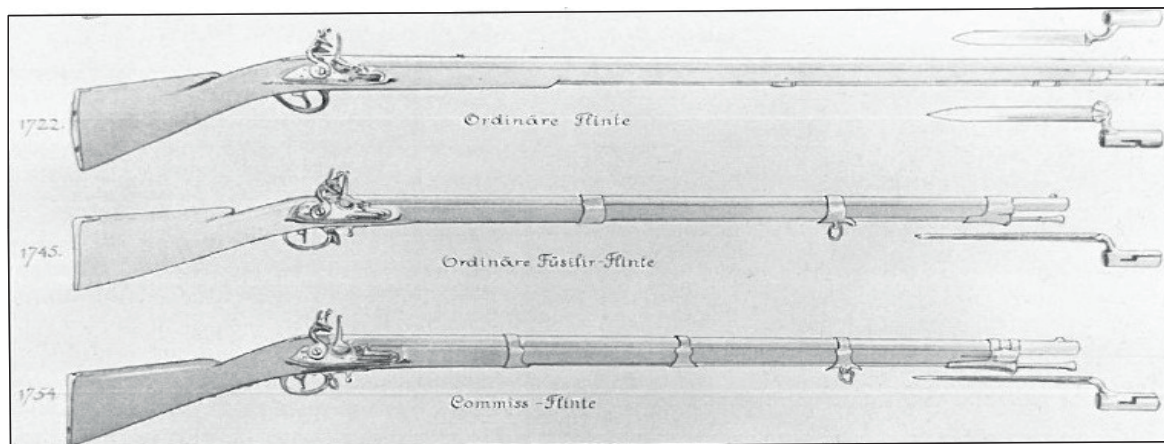
PRŮBĚH BITVY MEZI PŮL DRUHOU A TŘETÍ HODINOU

„Můj bože, myslím, že král chce dnes prohrát!”

- polní maršál Daun při pohledu na pruský útok

V půl druhé se pruská armáda dala opět do pohybu. Nejprve Zietenovi jezdci vytlačili na jih rakouské lehké jezdectvo. Následoval útok pruské pěchoty pod vedením generálmajora Hülsena na ves Křechoř. Tu ovšem bránili hraničáři pluku Banal ostřelujíc nepřítele zpoza hřbitovní zdi. Další jednotky Chorvatů bránily přilehlou vyvýšeninu Švédské šance, patrně pozůstatek slovanského hradiště.

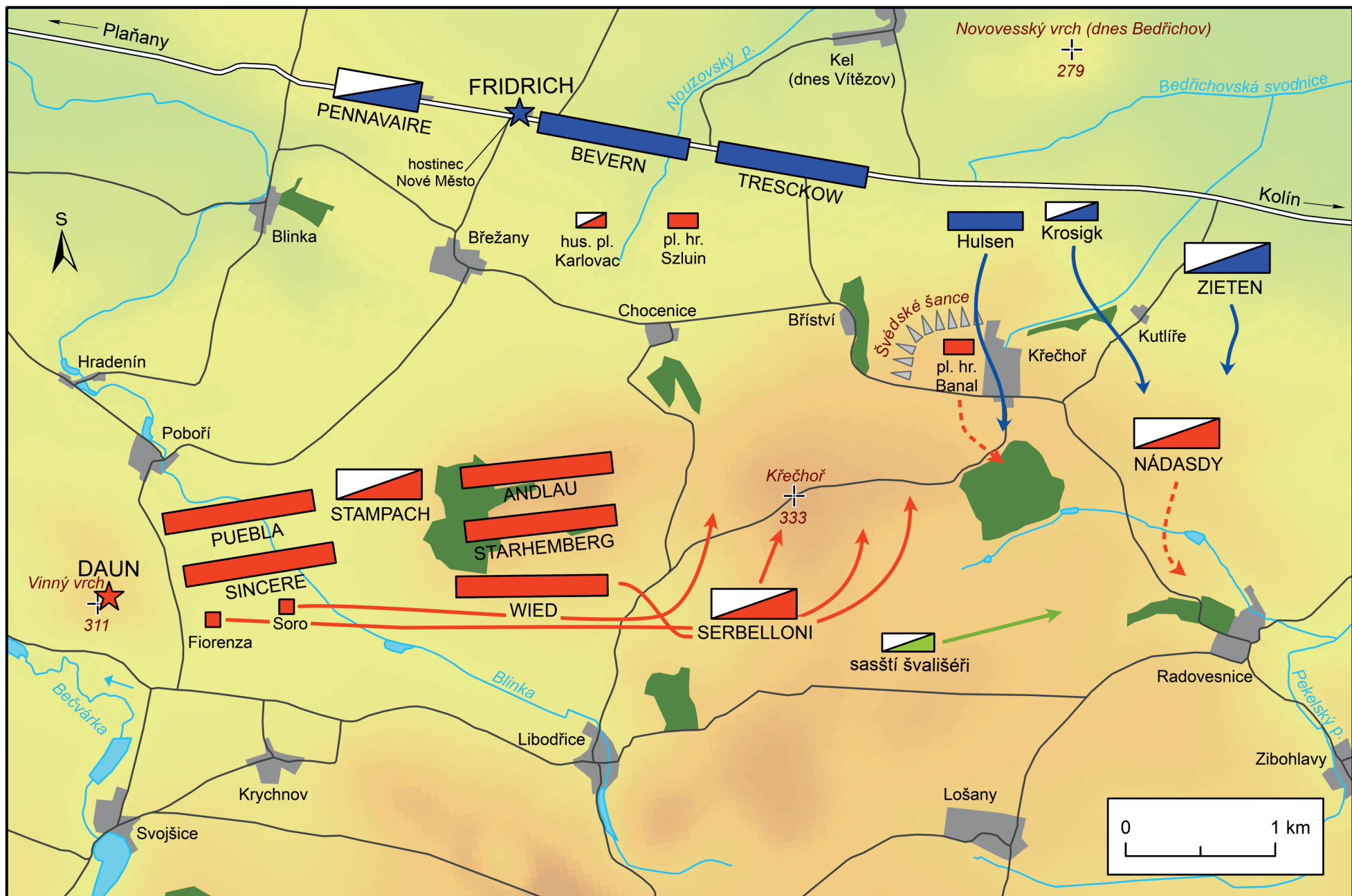
Protože maršál Daun prohlédl taktiku pruského krále prolomit jeho pravé křídlo, přesunul se z Vinného vrchu na Přerovský vrch. Nařídil podmaršálkovi Wiedovi, aby svou divizi přesunul na pravé křídlo. Zároveň poslal granátnické³⁾ prapory pod vedením majora Sora a podplukovníka Fiorenza, aby na pravé křídlo vyrazily ihned a kryly ho spolu s jezdectvem generála Serbelloniho, které se nacházelo na jižní straně Křechořského vrchu.

Mušketý rakouské pěchoty v 18. století. Vojáci u Kolína používali tzv. Commiss-Flinte z roku 1754 na obr. zcela dole

Dělmistr (vlevo) a pěší voják obsluhy (vpravo) od dělostřelectva z Rakouského Nizozemí

PRŮBĚH BITVY MEZI TŘETÍ A ČTVRTOU HODINOU

„Střely a granáty nám létaly nad hlavami, mnohé padaly do našich řad a drtily hodně našich mužů.“

- vzpomínky pruské poručíka Priettwitze ze 7. pěšího pluku na výstup po svazích Křečhořského vrchu

Když Fridrich spatřil prach zvednutý postupem Wiedovy divize, vyslal generálporučíka Trescowa, aby podpořil Hülsena, kterému se podařilo Chorvaty vytlačit z vesnice, při jeho útoku na Křečhořský vrch. Zároveň došlo k útoku Prusů po celé linii. Ostřelovaný generálmajor Manstein vytlačil pluky Karlovac a Szluin z polí u císařské silnice nejprve do Chocenic a poté i z nich. Chorvati se pak stáhli na Přerovský vrch.

Maršál Daun se nenechal oklamat útokem po celé linii a poslal na pravé křídlo divize podmaršálků Starhemberga a Sincera. Sincere měl zaujmout pozici místo Serbelloniho jezdců, kteří byli pod palbou Hülsenova dělostřelectva. Starhemberg měl se svojí divizí vytvořit druhou linii za Wiedovou divizí. Za ním se poté měli seřadit pluky Serbelloniho jezdeckva.

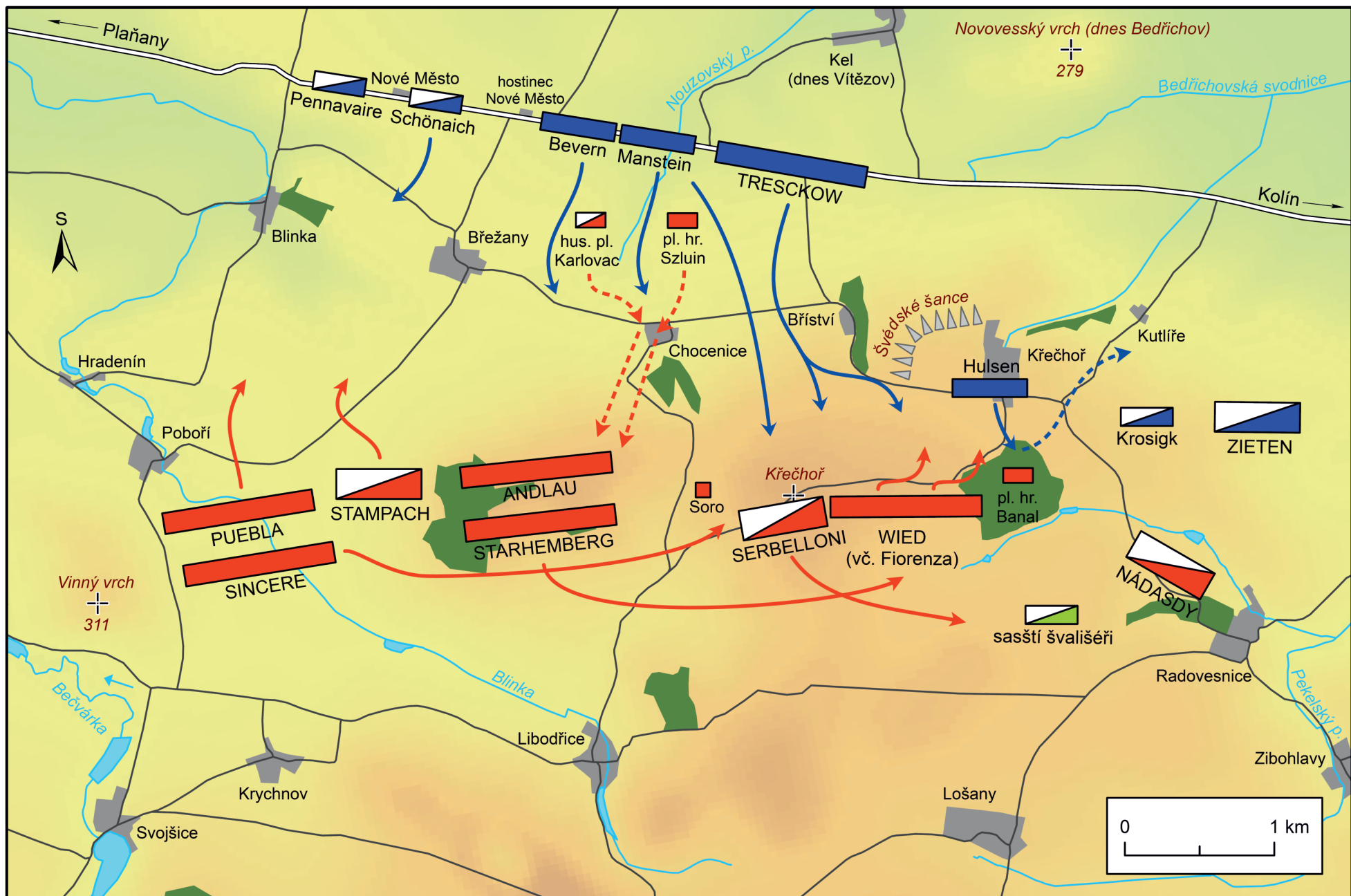
Pruský první prapor tělesné gardy (pluk č. 15)

Malba bitvy u Kolína od neznámého umělce

Přibližně v té době také došlo k posunu rakouského levého křídla na linii Hradenín-Přerovský vrch. Ačkoliv Trescow při svém útoku dosáhl kopce, nedokázal ho udržet, protože zrovna dorazily přední oddíly Sincеровy divize a Trescow se musel za velkých ztrát stáhnout. Za oběť však padl plukovník Fiorenza a jeho prapor.

Mezitím se ovšem Hülsen probojoval do prostoru dubiny, která Rakušanům na pravém křídle částečně poskytovala ochranu. Chorvatům se ho ale podařilo vyhnat a úspěch byl dovršen útokem Nádasdyho jezdeckva, který přiměl Zietena ustoupit. Hülsen se z dubiny stáhl až ke Kutlířům a snažil se své jednotky zformovat. Ve Wiedově divizi zavládlo nadšení a začala (patrně bez vědomí svého velitele) postupovat k vesnici Křečhoř. Odkryla si tím však své pravé křídlo.

PRŮBĚH BITVY MEZI ČTVRTOU A PŮL ŠESTOU HODINOU

„Vy psi, chcete snad žít věčně?“

- pruský král Fridrich II. při výbuchu vzteku

„Frici, za šest grošů už toho dneska bylo dost!“

- reakce neznámého pruského vojáka na svého krále

Odkrytí Wiedova pravého křídla si všimnul pruský generálmajor Krosigk a následován plukovníkem Seydlitzem na něj zaútočil. Divize tím byla zcela rozvrácena, rozpadla se a její vojáci prchali do dubiny. V tu chvíli rakouský generálmajor Lützow s dragouny⁴⁾ a saskými gardovými karabiníky⁵⁾, pronikl mezerami ve Starhembergově druhé linii a pokusil se pruský útok odrazit. Byl ovšem při střetu zabit a zbytek vojáků Prusové zahnali na útek. Sincere v důsledku útoku přišel skoro o všechny muže dvou pluků ze svých tří. Zbytky vojáků z těchto dvou pluků zformoval na svém pravém křídle do útvaru o velikosti asi dvou praporů.

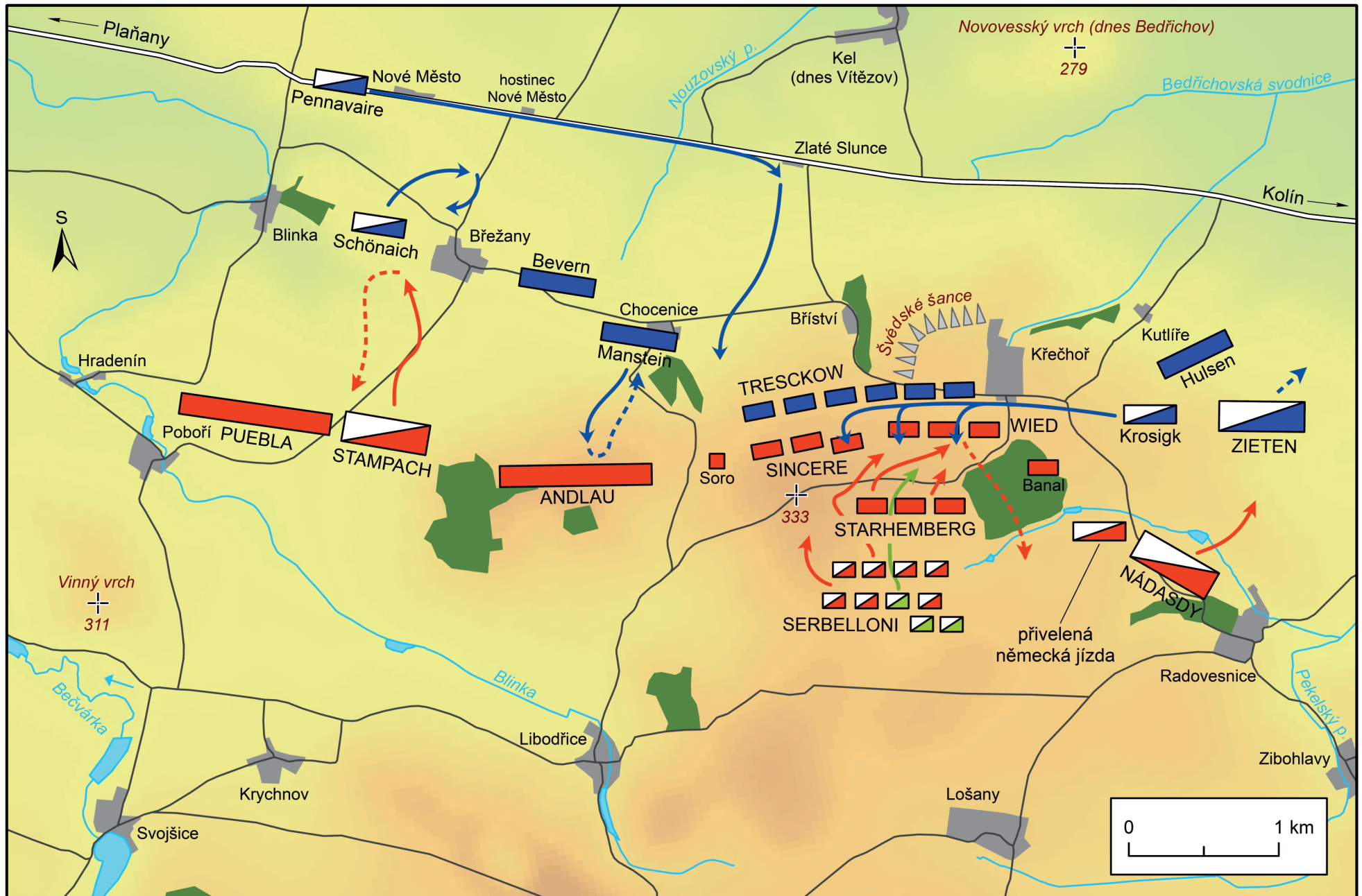
Rakouské pravé křídlo bylo v troskách. Ke katastrofě nedošlo jenom díky statečnosti pluku Haller, který se posunul z levého křídla Starhembergovy druhé linie do první, aby zaplnil mezeru po Wiedově divizi. Ačkoliv byl téměř zničen, dal tím čas pluku Salm-Salm, aby se znovu zformoval a mohl se zbývajícími dvěma pluky od Starhemberga zaplnit mezeru. Serbelloniho jezdcům znovu připadl nevděčný úkol být součástí těžce ostřelované první linie napravo od zbytku Sincerových jednotek.

Saský gardový karabiník

V době před Krosigkovým útokem probíhaly na západ od Křečhoře opakované útoky pruské pěchoty na Přerovský vrch, které byly neúspěšné. Pruský král proto vytáhl svůj kord, postavil se do čela praporu a zavelel kupředu. Následovalo jej asi 40 mužů, kteří se rozutekli, když blízko nich dopadla dělová koule. Fridrich si toho nevšiml a hnal se na Rakušany sám. Zastavil se až poté, co se ho jeho pobočník Grant zeptal: „Sire, hodláte útočit na tu baterii úplně sám?“. Králův následný výbuch vzteku na vojáky a reakce jednoho z nich se pak stala častým tématem lidových anekdot.

Ještě dále na západ se nacházelo rakouské jezdecko generála Stampacha a divize podmaršálka Puebly. Stampach dostal rozkaz, aby napadl pravé křídlo Prusů. Prvotním cílem útoku byla pruská jízda vedená generálmajorem Schönaichem, která zaujala prostor mezi vesnicemi Blinka a Břežany, dále pak pěchota generálporučíka Beverna. Pruská jízda se ovšem přeskupila z linie Blinka-Břežany na linii Nové Město-Břežany. Poté už stačil pouhý náznak protiútku Bevernovy pěchoty a Stampach se stáhl zpět.

PRŮBĚH BITVY MEZI PŮL ŠESTOU A SEDMOU HODINOU

„Císařští granátníci jsou obdivuhodný útvar; brání výšinu, kterou moje nejlepší pěchota nemůže dobýt.”

- pruský král popisující v dopise vyslanci Georgi Keithovi neúspěch při dobývání Přerovského vrchu

Pruský generálporučík Pennavaire se rozhodl rychle zaútočit se svou těžkou jízdou. Generál Serbelloni proti němu vyslal tři ze svých pluků. Ve chvíli, kdy byli jezdcí od sebe přibližně 150 kroků, Serbelloniho pluky nečekaně uhnuly na stranu doleva, protože k nim došel falešný rozkaz o hromadném ústupu jejich armády. Prusové využili situace a stočili se doleva, aby napadli levé křídlo linie pluku Salm-Salm a Starhemberga. To však pruskou salvu opětovalo a Prusy pak na jejich pravém křídle napadla rakouská těžká jízda se Sasy a na levém křídle německá jízda, která přijela od jihovýchodního okraje dubiny, kam byla přivelena po Krosigkově útoku. To už bylo na pruské kyrysníky⁵⁾ příliš. Nedbaje křiku a výhružek svých důstojníků, vyklidili pole a ve zmatku se stahovali zpět k císařské silnici.

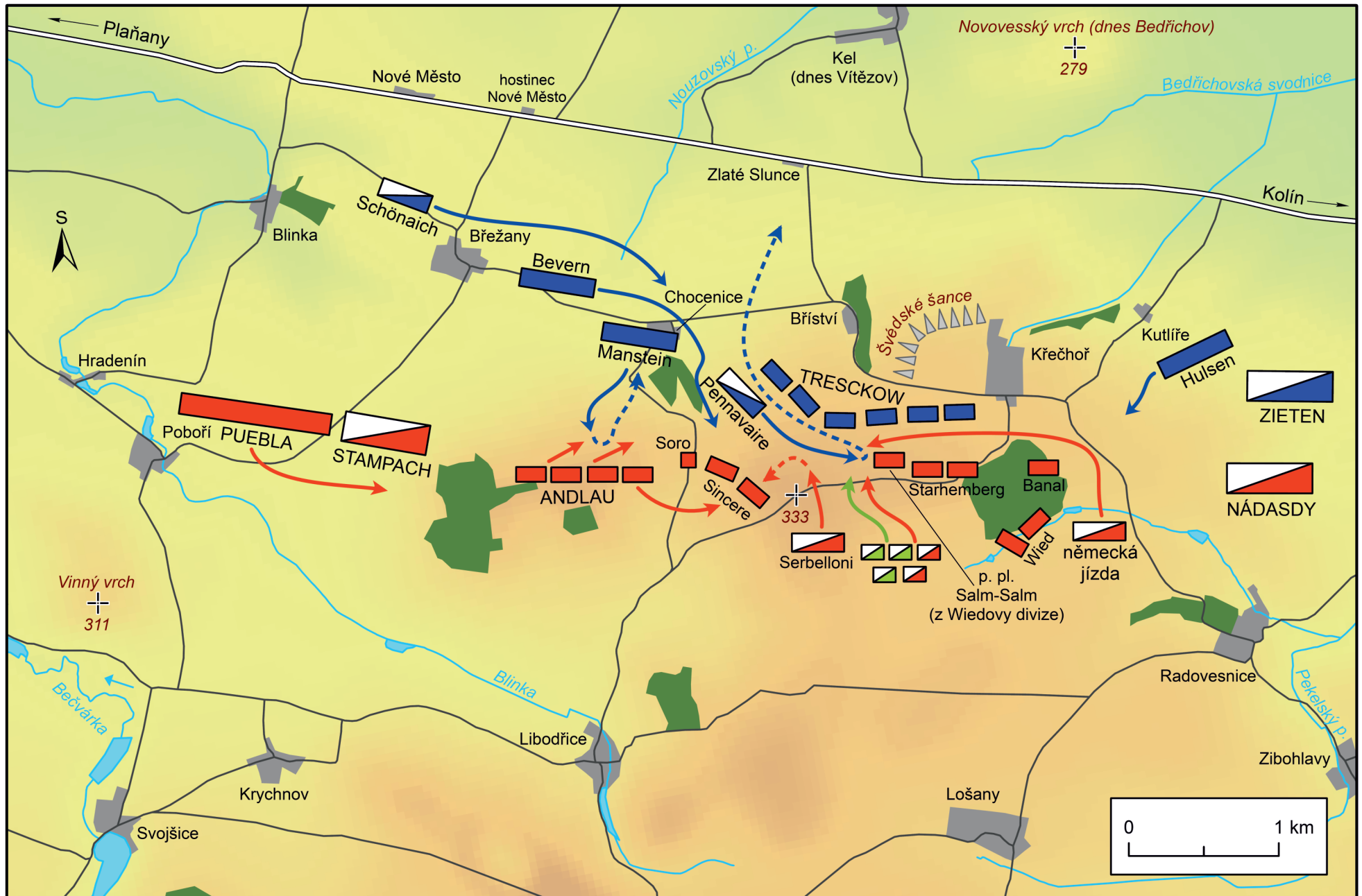

Sasové (zleva): vojín saských gardových karabiníků, desátník pluku prince Albrechta, bubeník pluku švališerů⁶⁾ prince Karla a plukovník švališérského pluku hraběte Brühla

Pistole vzor 1731 používána pruskými kyrysníky⁷⁾ a dragouny

Fridrich II. mezitím shromáždil všechny zbývající bojeschopné jednotky o síle 14 praporů, které vedl generálporučík Bevern. Prapory vyrazily proti mezeře mezi pluky Starhemberga a Sincerea. Maršál Daun rozkázal, aby se Pueblova a Andlouova divize přesunula na východ. Andlau postoupil vpřed, když skončil poslední Mansteinův útok, a byl tedy nejbližší. Ačkoliv se nestihl dostat na místo včas, Sincereovi se podařilo nejbližší Andlauův pluk převelet a zformovat na svém pravém křídle, kde už příliš mužů ze zbytku jeho dvou pluků moc nezbývalo. Také shromáždil všechny zbylé granátníky majora Sora na své levé křídlo. Sincerově poslednímu pluku Botta však došlo střelivo. Jeho velitel rychle reagoval a s pistolí v ruce zabavil zásilku munice, která byla určena pro jiný pluk.

PRŮBĚH BITVY PO SEDMÉ HODINĚ

„Chlapci, a teď ukažte, že umíte kousat, i když nemáte ještě kníry! Teď potřebujete zuby ke kousání, a ne kníry!”

- velitel dragounského pluku de Ligne plukovník de Thiennes promlouvá ke svým „holobrádkům” před útokem na Prusy

Za první linii Prusů o síle čtrnácti praporů, která byla stočena ve směru na Sincerea, se nacházely v druhé linii tři pěší prapory a kyrysnický pluk. Ty ohrožovaly rakouské dragounské pluky de Ligne a Kolowrat, které tak dostaly rozkaz se stáhnout. Na to prý rytmistr Schonamille odvětil, že pluk de Ligne nevážil cestu z Nizozemí, aby tu nakonec nic nedělal. Traduje se také, že velitel pluku požádal Dauna o povolení zaútočit na Prusy. Daun se zdráhal, ale nakonec souhlasil s poznámkou: „Ale nebudete dělat se svými lidmi nic velkého – nemají ani kníry!” Každopádně pluky de Ligne a Kolowrat zaútočily na odkrytou pruskou pěchotu v čele průlomu. Útok byl na první pohled nevýznamný, ale podařilo se mu strhnout doslova lavinu a podpořily ho kyrysníci z obou stran mezery a sasští švališěři.

PRUSKO				
vojáci	důstojníci	děla	plukovní zástavy	zajato
~ 9 428	281	45	22	4 083 (vč. 115 důstojníků)

Ztráty pruské armády po bitvě

RAKOUSKO			
vojáci	důstojníci	děla	plukovní zástavy
~ 8 641	359	0	6 (vč. 1 jezdecké standardy)

Ztráty rakouské armády po bitvě

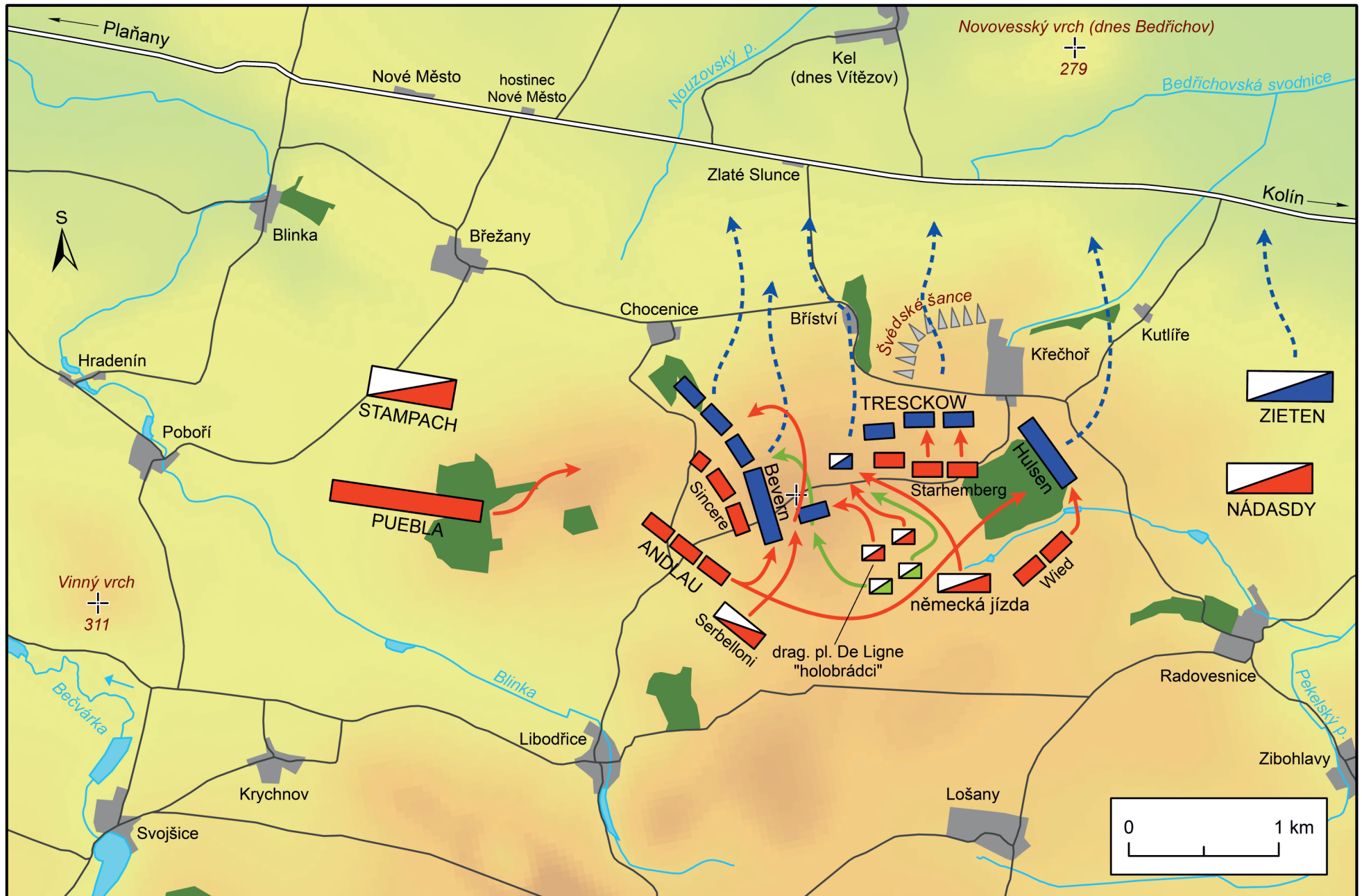
Pruský kyrysnický palaš (jezdecký meč)

Malba bitvy u Kolína od Karla von Blaase znázorňuje dle Běliny (1997) útok „holobrádků”

Prusové byli v pasti. Kromě palby od Sincereho pluků, kterým přicházely na pomoc další jednotky od Andlaura, byli obklíčeni z druhé strany jezdecktvem. Na Trescowa navíc zaútočil Starhemberg, aby podpořil všeobecný útok. A když pak byl Serbelloniho jízdou pruský průlom převálcován, linie se zhroutila. Vojáci mírně ustoupili a snažili se bojovat, ale když jim došla munice, opouštěli linii a během cesty odhazovali své zbraně. Andlauer pak pokračoval dál na východ, kde se spojil se zbytky opět zformovaných Wiedových jednotek a začal vytlačovat Hülsena, který během pozdního odpoledne znovu dobyl dubinu.

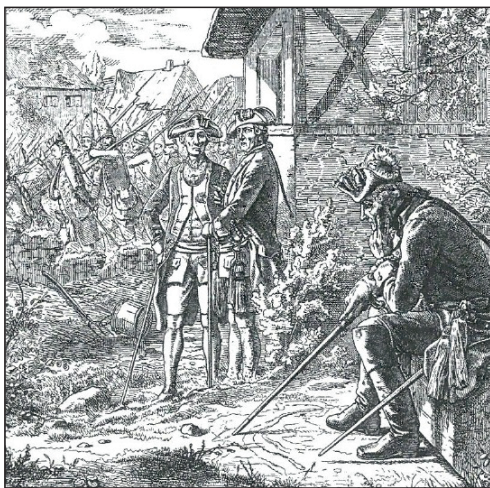
Maršál Daun patrně svému vítězství příliš nevěřil, neboť nařídil svým jednotkám, aby se na kopcích znovu zformovaly. Protože den končil rozhodl se Prusy dál nepronásledovat.

DŮSLEDKY BITVY

„Monarchie je Vám zavázána za svojí záchranu, stejně jako já za své bytí (...) To mi určitě nikdy, pokud budu živa, nevytmizí z paměti.“
- císařovna Marie Terezie ve svém vlastnoručně psaném listu maršálu Daunovi při příležitosti prvního výročí bitvy u Kolína

Fridrich II. opustil bojiště před koncem bitvy, aniž by komukoliv předal velení, což zvětšilo zmatek Prusů a o to více jich kvůli tomu padlo do zajetí. Když pruský král dojel do Nymburka, sedl si údajně na vodovodní trubku a sklíčený si kreslil svoji holí do prachu čísla. Byla to jeho první velká porážka v životě. Později z ní obviňoval své důstojníky, ačkoliv to byl on, kdo ignoroval protivníkovu početní převahu a výhodnější pozici.

Poražený Fridrich II. prožívá své neštěstí

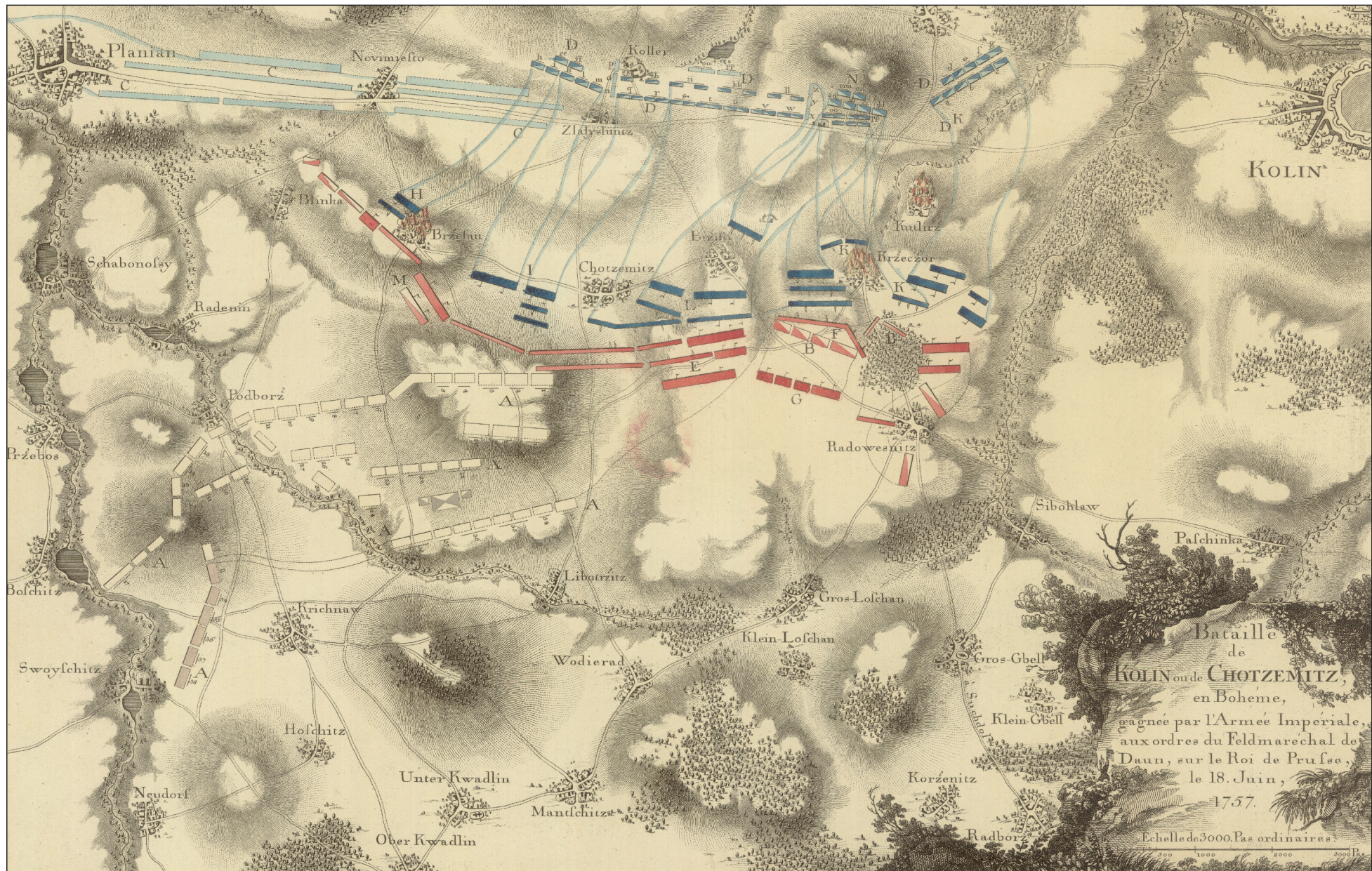
Obraz Quido Mánesa zachycuje maršála Dauna přebírajícího velkokříž řádu z rukou Marie Terezie

Z Nymburka se pak Fridrich II. vydal ku Praze, 20. června ukončil její obléhání a stáhnul se z Čech. Císařovna při této příležitosti nechala v zahradách vídeňského zámku Schönbrunn vystavět gloriety a založila Vojenský řád Marie Terezie. Maršál Daun jako první obdržel řádový velkokříž a jeho syn obdržel jako dar mapu Českého království, do které císařovna osobně zlatým písmem vepsala název bitvy. Pruské plány na zničení rakouské armády a rychlé dobytí Vídně vzaly za své. Celá podunajská monarchie si hluboce oddechla.

O rok později sice Prusové vpadli na Moravu a obléhali Olomouce, ale akce skončila velkým fiaskem a po zbytek války už žádná další podobná operace na území Čech a Moravy neproběhla.

Velkokříž Vojenského řádu Marie Terezie

Dobová mapa bitvy u Kolína vydaná v roce 1758 (výřez)

DALŠÍ VÝVOJ SEDMILETÉ VÁLKY

„Tím všechno skončilo. Když jen pomyslíme, kolik obětí si válka vyžádala, kolik provincií zpusťovala, kolik rodin je zruinováno, a to vše pouze proto, aby se vládcí zhlédli v statu quo ante, pak se jednomu chce hlasitě křičt o šílenosti lidstva.“

- neznámý pruský dvořan o konci Sedmileté války

Následující léta přenesly hlavní boje na území Saska, Slezska a Pruska, které zápasilo o holou existenci. Na východě proti němu stálo Rakousko a Rusko, ze západu se k němu snažila dostat Francie. Od totální porážky ho ve finále zachránila nejednotnost mezi státy protipruské koalice.

I přes takové velké bitvy jako u Kunersdorfu či u Torgau, kde se v každé utkalo přes sto tisíc vojáků, válka neměla jasného vítěze. Kvůli vyčerpání, vítězství Británie nad Francií v zámoří a odchodu Ruska z války kvůli smrti carevny Alžběty byly zbývající strany nuceny uzavřít Hubertusburský mír. Předválečné hranice zůstaly v platnosti. Prusko z boje vyšlo jako nová velmoc, která nadále vedla s oslabeným Rakouskem boje o vliv v říši.

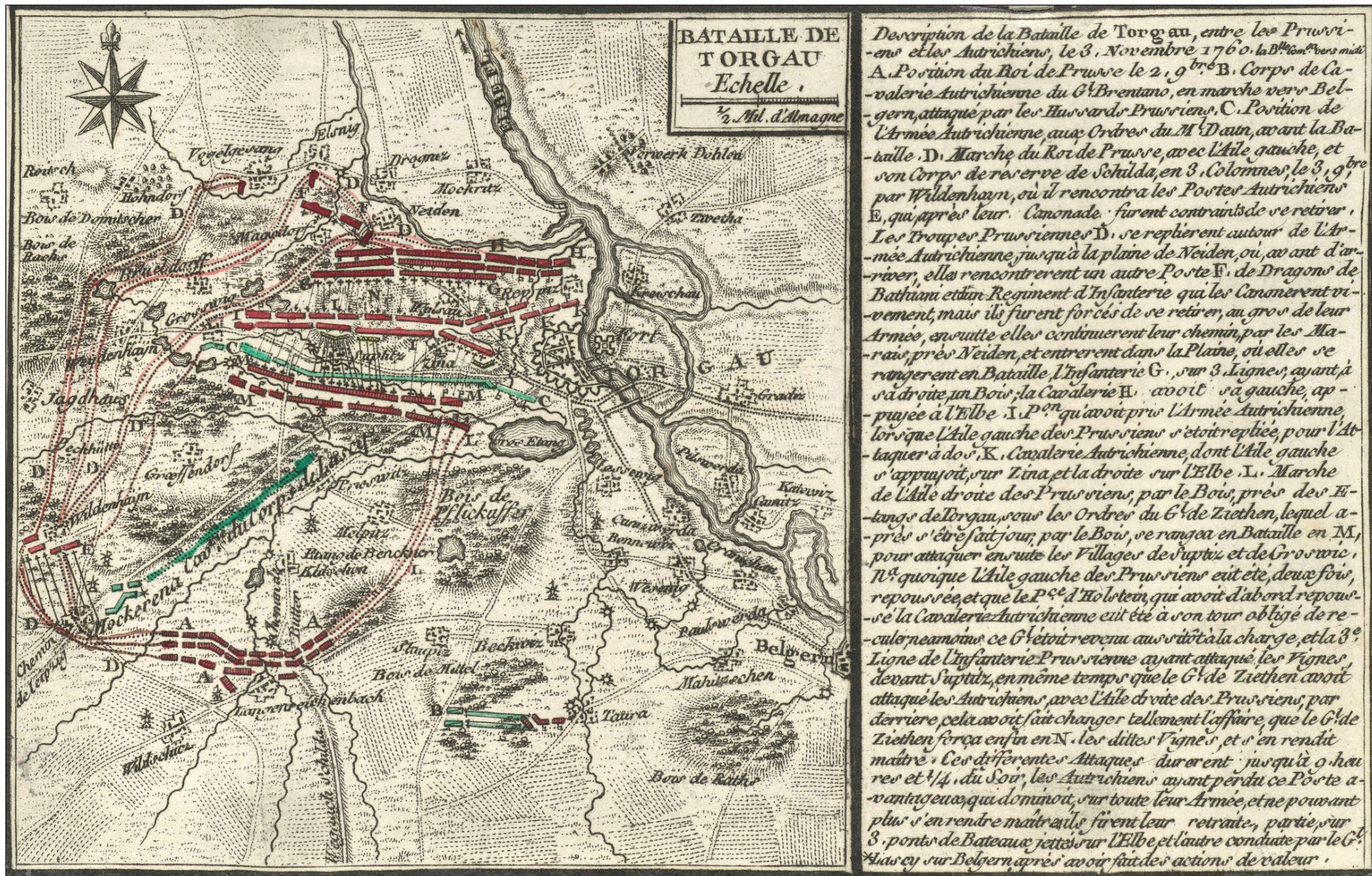
Zatímco se Británie v důsledku druhé mírové smlouvy (Pařížské) stala námořní a koloniální velmocí, Francie začínala upadat do chaosu. Tak se tato poslední válka „staré Evropy“ stala předzvěstí pro velké revoluční změny a nástup nové doby v čele s hrůzami Napoleonských válek.

Námořní bitva u Quiberonu (1759) mezi Francií a Velkou Británií

Bitva u Kunersdorfu (1759) ve které zvítězila rusko-rakouská armáda

Dobová mapa bitvy u Torgau (1760) vydaná v roce 1765 (výřez)

BOJIŠTĚ U KOLÍNA DNES

„Krajina se vlní a stoupá mírně od císařské silnice ke kopcům, vesnice Břežany a Chocenice jsou v krajině pěkně usazeny.“

- Simon Millar, autor publikace o bitvě u Kolína, popisující dnešní podobu místa střetu

Stejně jako před více než 250 lety, i dnes pokrývá většinu bojiště obhospodařovaná orná půda. Nenachází se zde už onen dubový lesík, který v bitvě sehrál významnou úlohu. Nestojí ani hostinec Nové Město, který Fridrich II. dopoledne použil jako svojí pozorovatelnu. Ten bývá často chybně zaměňován za hostinec U Slunce (či Zlaté Slunce), který leží o 2 km východněji a stojí dodnes. V severozápadním rohu Švédských šancí byl v roce 1898 vztyčen památník s říšským dvojhavým orlem a pamětními deskami.

Křechořský kostel a hřbitov bráněný Chorvaty

Památník s říšským orlem

Na vrchu Bedřichov, který Fridrich II. použil také jako pozorovatelnu, mají svůj památník i Prusové. V letech 1840-1842 ho nechal patrně pod vlivem kultu Fridrichovy osobnosti vystavět majitel panství Václav Veith. Od roku 2005 je jeho součástí i pamětní deska.

Bitva si až do rozpadu monarchie v roce 1918 uchovávala svojí tradici. Stejně tak i lidově oblíbený pluk „holobrádků“ de Ligne, který dostal trvalé umístění v Čechách a byl odtud doplňován. Po vzniku republiky byla z památníku odebrána socha orla. V roce 1937 se ale vrátila zpět jako demonstrace proti nacismu. Vlivem komunismu po válce pak bitva upadla trochu v zapomnění.

Po sametové revoluci tradice bitvy opět ožila a dnes ji kromě akcí a výstav regionálního muzea v Kolíně připomínána každý rok také i živá rekonstrukce.

Památník na vrchu Bedřichov

Rekonstrukce bitvy u Kolína v roce 2017

POUŽITÉ ZDROJE

ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ (2016): ArcČR 500 – digitální geografická databáze, verze 3.3. <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-4-0> (cit. 2. 5. 2022).

BROŽ, J. (2018): Toulky. Bojiště středních Čech. Olympia, Praha.

BĚLINA, P. (1997): Bojiště českých dějin. Kolín. 18. 6. 1757. Paseka, Praha.

ESRI (2022): World topographic map. https://services.arcgisonline.com/arcgis/rest/services/World_Topo_Map/MapServer (cit. 2. 5. 2022).

GEOLAB (2022): I. vojenské mapování – josefské. http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm (cit. 2. 5. 2022).

Křečhoř (2022): Oficiální webové stránky obce Křečhoř. Naše obec, Zajímavosti, Bitva u Kolína. <https://www.krechor.cz/nase-obec/zajimavosti/bitva-u-kolina/> (cit. 2. 5. 2022).

MILLAR, S. (2007): Válečná tažení. Kolín 1757. První porážka Fridricha Velikého. Grada Publishing, Praha.

NE (2022): Natural Earth. Free vector and raster map data. <https://www.naturalearthdata.com/> (cit. 2. 5. 2022).

PERNES, J. a kol. (2003): Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526-1918. Elka Press, Praha.

STELLNER, F. (1998): Fridrich Veliký. Cesta Pruska k velmocenskému postavení. Panevropa, Praha

STELLNER, F. (2007): Sedmiletá válka v Evropě. Libri, Praha.

Wikipedia (2007): Karte des Heiligen Römischen Reiches 1789. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/67/HRR_1789.png (cit. 2. 5. 2022)

VÚV TGM (2022) Digitální báze vodohospodářských dat (DIBAVOD). <https://www.dibavod.cz/index.php?id=27> (cit. 2. 5. 2022).

Zdroje obrázků

Bataille de Kolin ou de Chotzemitz (1758): obálka atlasu, obrázek str. 21 - poskytl(a) Mapová sbírka PŘF UK

IDNES (2022): obrázek str. 25

i60 PUBLISHERS (2022): obrázky str. 24

MILLAR, S. (2007): obrázky str. 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20

PINTEREST (2022): obrázek str. 20

ROYAL COLLECTION TRUST (2022): obrázky str. 7, 23

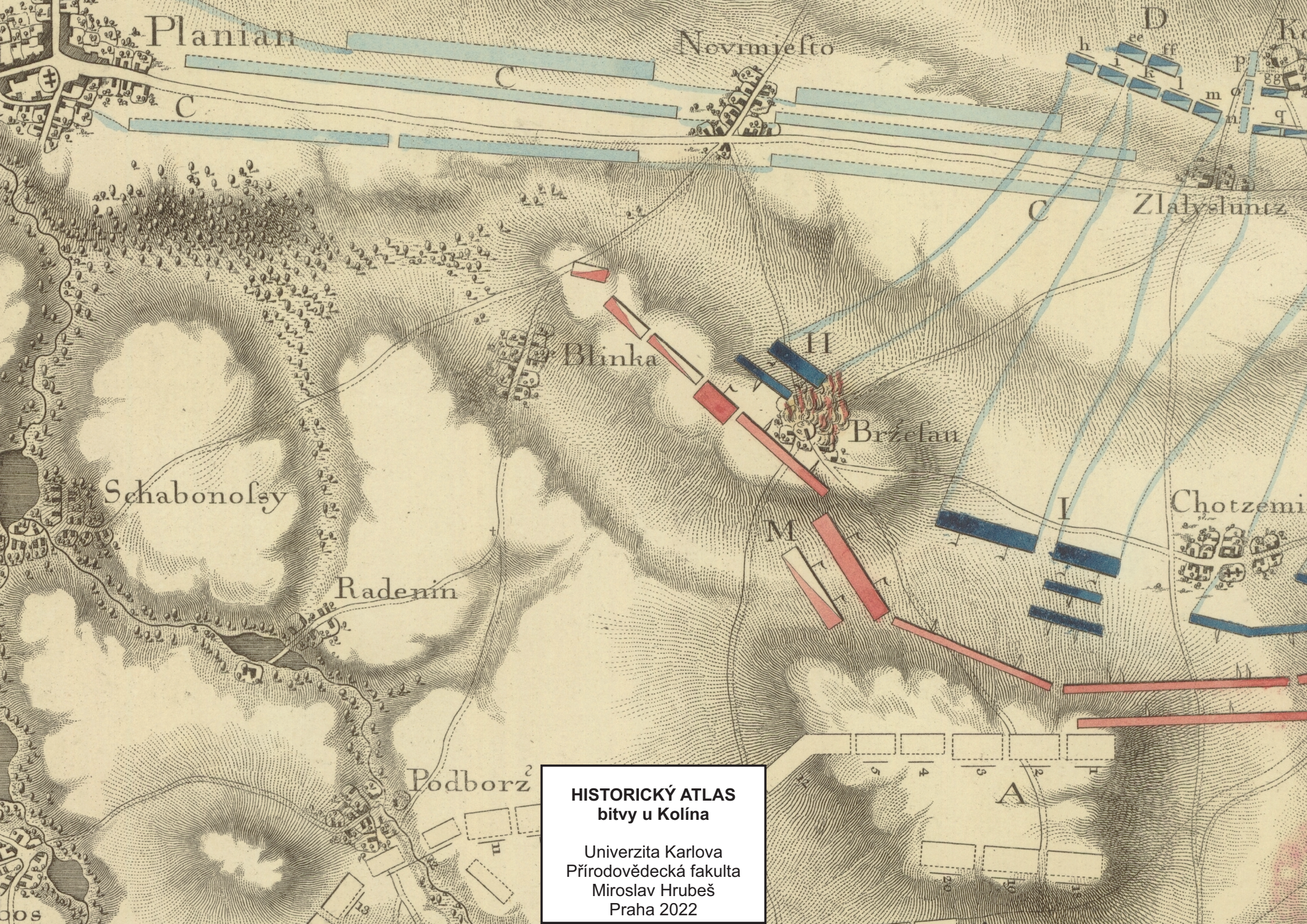
WIKIPEDIA COMMONS (2022): obrázky str. 4, 6, 12, 18, 22

Podkladová mapa © ESRI, 2022
Zdroj dat © ArcČR, ARCDATAPRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016

Atlas je výstupem bakalářské práce s názvem Historický atlas bitvy u Kolína
vedoucí práce: Ing. Miroslav Čábelka
Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
Miroslav Hrubeš
Praha 2022

HISTORICKÝ ATLAS
bitvy u Kolína

Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta
Miroslav Hrubeš
Praha 2022